

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Quo pacto beatitudo accidentaria Angelorum crescat. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

accipiant? Prædicta sane similitudo, qua argumentatur ab animabus iustis ad angelos, nulla ratione negari potest. Homines autem solum esse recepturos præmium propter opera præsentis vite, præter testimonium allatum ex Epistola ad Corinth. alia quoque confirmat. Primum ex illo ad Galat. 6. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum &c. quem locum explicans Hieron. in magnis commentariis, qui habentur in 6. tomo, inquit. Tempus seminis, ut diximus tempus est præsens, & vita quam currimus. quem sensum contextus ipse Pauli manifeste indicat. proxime enim dixerat. Bonum autem facientes non desiciamus, tempore enim suo metemus: sentit igitur Paulus, aliud esse tempus seminandi bona opera, nempe tempus præsentis vite, aliud autem colligendi fructum vite æternæ, nempe post mortem, subiungit deinde. Ergo dum tempus habemus, &c. signans nimirum tempus præsentis vite. Recte igitur dixit Hieron. Cum ista vita transierit, seminandi nobis tempus auferetur. Probat autem ex illo Operamini dum dies est. Simile quoque est illud

adduci potest ex illo 1. ad Corin. 6. Nescitis quoniam 1. ad Cor. 6. Angelos indicabimus? cap. seq. explicabitur.

CAPVT II.

Quo pacto beatitudo accidentaria Angelorum crescat.

Concors Scholasticorum omnium, præterquam Magistri sententia est, Angelorum gloriam accidentaria crescere usque ad diem iudicii. Vocant autem gloriam, seu beatitudinem accidentariam, gaudium de quacunque alia re præter Deum, essentialem vero, visionem, & fructificationem ipsius Dei. Ita docent Sanctus Thomas, & recentiores Thomistæ in hunc articulum: Albertus 2. par. summa tractatu 4. questione 19. in questione incidenti, Bonaventura in 2. distinctione 11. articulo 2. questione 2. Gabriel. quest. 1. articulo 3. dubio 2. Ricardus articulo 2. quest. 1. ad 4. Thomas de Argentina quest. 1. art. 4. quorum sententia sic vnuerse intellecta, expressa est Luc. 15. illis verbis: Ita dico vobis gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent penitentia. Nam cum gaudium hoc incipiat in angelis ab eo solum tempore, quo peccatorem in hac vita peniter peccatui, ex quo solum tempore incipiunt angeli videre penitentiam illius, efficitur, nouis gaudijs in cælis angelos quotidie cumulari: cumque hi noui euentus penitentiae, usque ad diem tantum iudicii durare debeant: sequitur usque ad illum tantum diem similia gaudia nouiter in cælis futura. Cum vero dicitur, Quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent penitentia, cum quibus comparatur peccator, quem penitet peccasse, aut intelligendum est de illis qui suo iudicio se iustos arbitantes non agunt penitentiam, cū tamen reuera ea non minus indigeant, quam alii peccatores, contra quos videbatur Christus eo capite loqui, nempe contra Phariseos (hi enim ipsum aspersionabantur, quod cum peccatoribus manducaret, cum quibus ipsi ideo conuersari dedignabantur, quod se ipsos iustos existimarent) tunc autem particula, quam, non est comparationis, neque denotat, de vtriusque accipi gaudium in cælo magis autem de peccatoribus agentibus penitentiam: sed particula illa vim habet negantis & exceptiue, ut denotet, penitentiam quidem peccatoris vnus ingens gaudium asferre beatis, de arrogantia vero eorum, qui sine causa se ipsos iustos arbitantur, nullum gaudium futurum beatis. Aut si de verè iustis prædictum locum interpretemur, intelligendum est Christus humano more loquutus: cum enim de penitentia peccatoris nouiter incipiat gaudium in cælo: de iustis autem non incipiat, sed iam antea fuerit, & apud homines illud reputetur maius gaudium, quod nouiter incipit de re aliqua amissa, quam quod antea capiebatur de re iam diu possessa, ideo Christus dixerit, Gaudium erit coram Angelis Dei super vno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, ac si diceret, maius gaudium: & particula, quam, vim habet comparationis, in sensu tamen exposito. Porro autem hoc augmentum gaudij accidentarij non futurum ultra diem iudicii manifestum est, nam cum iam nihil noui beatis euenire possit, sed omnia in eodem statu sint permanitura, nihil erit, quod beatis gaudium nouiter asferre possit.

Ceterum

Galat. 6.

Hieron.

1. Tim. 9. Eccl. 9.

Ambros. Theoph. Hieron. Chrysost.

5

3. Thom. Albert. Bonavent. Gabr. Ricard. 6. Argenti.

*Augmentum
beatitudinis
accidentaria
non erit vi-
ta iudicij
dierum.*

Ceterum quamvis Scholasticis certissimum sit, beatos nouo gaudio accidentario, vsque ad diem iudicij indes cumulandos, in eam tamen sententiam non omnes eodem modo conueniunt. Nam Ricardus, & Thomas de Argentina solum docent, gaudium accidentarium in beatis crescere. Vtrum autem beati augmentum illud mereantur an non, minime definiunt. Ceteri autem in hac difficultate inter se diuisi sunt: Albertus, Bonauentura, & Gabriel, censent, beatos iudies mereri sibi primum illud accidentarium, quod nouiter quotidie accipiunt. Rationem vero, quæ pro illorum sententia afferri solet, inferius dissoluemus. At verò Sanctus Thomas, eiusque discipuli, quorum sententia mihi magis probatur, affirmant, beatos iam in beatitudine constitutos sibi non promereri nouiter augmentum illud beatitudinis, sed iam in via vna cum premio essentiali illud meruisse. Id quod hac ratione Sanctus Doctor confirmat: vt quis sibi aliquod primum accidentarium beatitudinis mereatur, obstat plurimum, ipsum esse ex omni parte comprehensibilem: quod si beatus aliquis posset sibi quicquam mereri, sicut Christus meruit sibi nominis exaltationem & gloriam corporis, oportebat, ipsum ex ea parte, qua merebatur, non esse comprehensibilem & beatum, sed adhuc viatorem, sicut fuit Christus. Cum igitur Angeli beati sint omnino comprehensibiles, nec vilo modo in via, non poterunt aliquid, etiam gaudij accidentarij, sibi promereri. Mihi tamen alia ratio facilius superest ad hoc confirmandum: nam quod necesse fuerit, Christum ex ea parte esse viatorem, qua sibi aliquid merebatur, ea solum ratione videbatur, necessarium, vt careret ea perfectione, quam suo corpori mereri debebat. Si enim eam iam habuisset, mereri eam non potuisset. Adde, quod si comprehensibilis & beatus esset secundum corpus nihil videbatur obstat, quo minus exaltationem nominis sui apud gentes bonis operibus mereretur: quod enim esset iam beatus solum videretur obesse, vt mereri sibi posse beatitudinem, quam habebat, vt latius ostendemus 3. part. quæst. 19. artic. 3. hac igitur omilla ratione, quæ non caret aliqua difficultate, alia facilius ratio est: quia gaudium illud Angelorum de animarum conuersione, est actus charitatis, vel nascitur ex actu charitatis, ac proinde potius habet rationem fructus beatitudinis, quam rationem meriti: nullus autem fructus beatitudinis meretur nouum alium fructum: alioquin esset processus in infinitum in meritis, & retributione, nec solum augmentum illud duraret vsque ad diem extremum iudicij. Dicimus igitur, beatos Angelos & homines, dum essent in via, promeruisse, sibi bonis operibus in via factis non solum beatitudinem essentialem, quæ in Dei visione & fruitione consistit, sed etiam beatitudinem accidentariam, quæ in gaudio illo posita est. Meruerunt autem in hac vita, vt sibi tale gaudium concederetur suo tempore, concessa etiam illis notitia de tali poenitentia, prout vnique ratione sui status conueniebat, iuxta ea, quæ diximus disp. 5. c. 2.

*Quare beati
non mereantur
gloriam
corporis sui.*

Ceterum quæret aliquis, quare homines beati non possint in beatitudine mereri sibi gloriam corporis, aut saltem augmentum illius: siquidem non repugnat statui beatorum, mereri corporis gloriam, quam non habent. Respondeo, gloriam

corporis simpliciter non cadere sub merito: aliquid factum in beatitudine: quia beatus in hac vita meruit sibi non solum gloriam anime, sed etiam corporis. Deinde dico, non posse beatum mereri augmentum gloriæ corporis per noua merita facta in beatitudine: quia gloria corporis propolita est, vt primum bonorum operum accidentarium & secundarium, sed iuxta mensuram & debitam proportionem cum gloria anime: quare cum illa non possit crescere per merita subsequencia, vt superius dictum est: neque gloria corporis crescere potest, nec beati augmentum illius in alia vita promereri.

Præterea contra nostram prædictam doctrinam videtur esse illud 1. ad Cor. 6. Nisi latius, quam in corpore, & Angelos iudicabimus? Nam si in die iudicij Apostoli sedentes super sedes duodecim iudicaturi sunt angelos bonos de custodia sibi animarum demandata, ipsis quoque præmia assignabunt, sicut & reliquis iustis, quorum causa eo die iudicabitur. Quod enim attinet ad beatitudinem essentialem, manifestum est angelos tunc non esse iudicandos. Cum enim illam non habuerint per Christum, sicut neque gratiam, vt probabilior opinio fert, quam 3. p. q. 8. art. 4. defendemus: sequitur, non esse à Christo iudicandos quoad gloriam essentialem. Restat igitur, vt de custodia animarum, & premio accidentario iudicentur, vt docet S. Tho. 3. p. q. 59. art. 1. Respondet, in die iudicij angelos quoque comparituros, non vt iudicentur de custodia & cura, quam habuerunt animarum, quia nihil præmij inde habebunt: sed vt Deus ostendat iustitiam suam in cura & gubernatione spiritali animarum. An vero aliquo modo iudicaturus sit angelorum vitam, & opera, quæ in via fecerunt, quoad primum substantiale, aut accidentarium, tertia parte loco citato dicemus. Hoc tamen certum sit, non fore iudicandos angelos bonos de aliquo merito, quod habuerunt post beatitudinem, etiam quoad primum accidentarium: siquidem in beatitudine iam amplius nihil, neque accidentarium sive gloriæ mereatur. Quare cum in hoc art. 1. dicat S. Thom. angelos post beatitudinem non mereri nec primum accidentarium, quod postea 2. q. illa 59. inquit iudicium angelorum, quoad primum quodammodo accidentarium pertinere ad Christum, quatenus homo est: non debet ita intelligi, vt Christus pro custodia animarum retribuat Angelis aliquod primum, hoc enim expressè negat in hoc articulo, sed quia primum gaudij de poenitentia peccatoris quodammodo, nempe consequenter, pertinet ad Christum, cuius merito poenitentia donum confertur.

Ceterum locus ille, 1. ad Corinthios 6. non de iudicio ultimo, in quo viui, & mortui iudicandi sunt à Christo, & iustis, sed vt exponantur reati, ibi enim iudicantur Græci, aliter intelligendus est, ibi enim iudicantur angelos à nobis, nihil aliud est, vt exponunt Gentiles de demonibus, qui prius boni angelici omnes, quam demones, qui prius boni angelici fuerunt, vel qui angeli sunt per naturam, per nostram bonam vitam conuincunt & redargunt. Congruit autem hic sensus instituto Pauli, in eo loco. Contendit enim Corinthiis ostendere per locum ipsos causas suas & iudicia ad Gentiles deferre, cum essent inter illos multi Christiani, qui id multo commodius facere possent. Arguuntur autem hoc modo: Nisi iuxta quoniam & angeli

indicabimus; quanto magis secularia: ac si dicat, si Christianorum vita in carne mortali sufficiens erit, ut conuincant & redarguant in iudicio (hoc enim significat ibi iudicare) malos angelos, qui per naturam angeli sunt, & spirituales quisque etiam Christianus sufficiens erit, ut lites & contentiones inter nos exortas componat. Subinde vero dignitatem Christianorum ad hoc munus commendans, subiungit. *Secularia igitur negotia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum: ad reuerentiam vestram dico: si non est inter vos sapiens quisquam, qui possit indicare inter fratrem suum* quasi dicat, si opus fuerit, & contentiones de rebus secularibus habueritis, nec inter vos inueniatur aliquis valde sapiens, constituite infimum & abiectum Christianum potius, quam infidelem ad iudicandum: satis enim est apud Christianum minus sapientem, quam apud sapientissimum infidelem causas dicere. Hoc autem dixi, ut vos pudefaciam, quod hactenus causas ad infideles iudices detuleritis, sed nunquid inter vos non inuenitur etiam sapiens, sicut inter infideles, ut iudex constitutatur? quasi dicat inuenietur sane. Obiter autem obseruandum est, hic Paulum nolle usurpari à Christianis infidelium iurisdictionem, nec enim Christianus à tali iurisdictione eximitur per baptismum, quod attinet ad causas civiles & seculares, sed loquitur de iudicijs arbitrarijs, quæ sunt per iudices consensu litigantium electos: nam ad Rom. 13. & 1. Petri 2. iubet, ut obediamus Regibus, & principibus, etiam Ethnicis, & eis tributa persoluamus.

QVÆSTIO LXIII.

De Angelorum malitia quoad culpam.

Deinde considerandum est, quomodo angeli facti sunt mali. Et primo quantum ad malum culpæ. Secundo, quantum ad malum pœnæ.

Circa primum quaruntur nouem.

ARTICVLVS I.

Virum malum culpæ possit esse in Angelis.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod malum culpæ in angelis esse non possit. Quia malum culpæ non potest esse in his, quæ sunt in potentia, ut dicitur in 9. Metaph. Subiectum enim priuationis est ens in potentia. Sed angeli cum sint formæ substantes, non habent esse in potentia. Ergo in eis non potest esse malum culpæ.

2. Præterea. Angeli sunt digniores, quam corpora cœlestia. Sed in corporibus cœlestibus non potest esse malum, & Philosophi dicunt. Ergo neque in Angelis.

3. Præterea. Id quod est naturale semper inest. Sed naturale est angelis quod moueantur motu dilectionis in Deum. Ergo hoc ab eis remoueri non potest. Sed diligendo Deum non peccant. Ergo angeli peccare non possunt.

4. Præterea. Appetitus non est nisi boni vel apparentis boni. Sed in angelis non potest esse apparens bonum, quod non sit verum bonum. Quia in eis vel omnino error esse non potest, vel saltem non potest præcedere culpam. Ergo angeli non possunt appetere, nisi id, quod est vere bonum. Sed nullus appetendo id quod est vere bonum, peccat. Ergo angelus appetendo non peccat.

Sed contra est, quod dicitur Iob. 4. in angelis suis reperit prauitatem.

Respondeo dicendum, quod tam angelus, quam quaecunque creatura rationalis si in sua natura consideretur, potest peccare. Et cuiusque creaturæ hoc conuenit, ut peccare non possit, hoc habet ex dono gratiæ, non ex conditione naturæ. Cuius ratio est, quia peccare nihil est aliud, quam declinare à rectitudine actus, quam debet habere, siue accipiat peccatum in naturalibus, siue in artificialibus, siue in moralibus. Solum autem illum actum à rectitudine declinare non contingit, cuius regula est ipsa virtus agentis. Si enim manus artificis esset ipsa regula incisionis, nunquam posset artifex nisi recte lignum incidere, sed si rectitudo incisionis sit ab alia regula, contingit incisionem esse rectam & non rectam. Diuina autem voluntas sola est regula sui actus, quia non ad superiorem finem ordinatur. Omnis autem voluntas cuiuslibet creaturæ, rectitudinem in suo actu non habet, nisi secundum quod regulatur à voluntate diuina, ad quam pertinet vltimus finis: sicut qualibet voluntas inferioris debet regulari secundum voluntatem superioris: ut voluntas militis secundum voluntatem ducis exercitus. Sic igitur in sola voluntate diuina peccatum esse non potest, in qualibet autem voluntate creaturæ potest esse peccatum secundum conditionem suæ naturæ.

Ad primum ergo dicendum, quod in angelis non est potentia ad esse naturales. Est tamen in eis potentia secundum intellectiuam partem ad hoc, quod conuertatur in hoc vel in illud. Et quantum ad hoc potest in eis esse malum.

Ad secundum dicendum, quod corpora cœlestia non habent operationem nisi naturalem. Et ideo sicut in natura eorum non potest esse corruptionis malum: ita nec in actione naturali eorum potest esse malum inordinationis. Sed supra actionem naturalem in angelis est actio liberi arbitrij, secundum quam contingit in eis esse malum.

Ad

Ad tertium dicendum quod naturale est angelo, quod conuertatur motu dilectionis in Deum, secundum quod est principium naturalis esse. Sed quod conuertatur in ipsum, secundum quod est obiectum beatitudinis supernaturalis: hoc est ex amore gratuito, à quo auerti potuit peccato.

Ad quartum dicendum quod peccatum in actu liberi arbitrij contingit esse dupliciter. Vno modo ex hoc, quod aliquod malum eligitur: sicut homo peccat eligendo adulterium, quod secundum se est malum. Et tale peccatum semper procedit ex aliqua ignorantia, vel errore. Alioquin id, quod est malum, non eligeretur, ut bonum. Errat quidem adulter in particulari, eligens hanc delectationem inordinati actus quasi aliquod bonum ad nunc agendum, propter inclinationem passionis, aut habitus: etiam si vniuersali non erraret, sed veram de hoc sententiam teneat. Hoc autem modo in angelo peccatum esse non potuit: quia nec in angelis sunt passionibus: quibus ratio, aut intellectus ligetur, ut ex supradictis patet: nec iterum primum peccatum habitus præcedere potuit ad peccatum inclinans. Alio modo contingit peccare per liberum arbitrium, eligendo aliquid quod secundum se est bonum, sed non cum ordine debite mensuræ, aut regulæ: ita quod defectus inducens peccatum sit solum ex parte electionis, quæ non habet debitum ordinem, nisi ex parte rei electæ: sicut si aliquis eligeret, non attendens ad ordinem ab Ecclesia institutum. Et huiusmodi peccatum non præcigit ignorantiam, sed absentiam solum considerationis eorum quæ considerari debent. Et hoc modo angelus peccauit conuertendo se per liberum arbitrium ad proprium bonum absque ordine ad regulam diuinæ voluntatis.

CONCLVSIO est affirmans, & de fide, ut constat ex iisdem locis, in quibus dicitur, demones peccasse Ioan. 8. ille (scilicet diabolus, homicida erat ab initio, & in veritate non stetit. Quem locum fufius tractauimus disp. 227. c. 3. S. Thom. probat ex illo Iob. 4. Et in Angelis suis reperit prauitatem. Circa quem locum multa diximus supra disp. illa citata cap. 4.

DISPV. CCXXXI.

An fieri possit à Deo creatura aliqua rationalis *Αναμάρτητος*, hoc est impeccabilis.

Deus Scholasticorum opiniones. cap. 1.

Nullam creaturam rationalem impeccabilem, & sine libertate esse posse, auctoritate probatur. cap. 2.

Fundamentum rationum præcedentis sententiæ. cap. 3.

Contra secundam sententiam opinio præcedens ratione confirmatur. cap. 4.

Contra primam sententiam eadem opinio ratione probatur. c. 5.

Praefens controuersia non est, an possit natura aliqua rationalis gratia Dei effici impeccabilis: de hoc enim alibi disputandum est. Primum quidem, an potentia & libertas peccandi impediantur in humanitate per unionem cum Deo substantialem tractandum est 3. part. quasi. 15. art. 1. deinde an beati virtute visionis claræ Dei perpetuo impediuntur, ut peccare nequeant, videbimus 1. 2. q. 4. art. 4. Postremo, an possit alio modo, quam per visionem claram Dei, vel per unionem liberam nostra impediri, nempe diuina prædicatione, supra disseruimus disputat. 99. cap. 3. & disp. 90. cap. 2. de confirmatis quoque in gratia, an habeant necessitatem non peccandi mortaliter, & qua ratione dicantur in gratia confirmati, dictum à nobis est in disputatione illa 90. c. 2. Superest igitur solum controuersia, an creatura aliqua rationalis nullo ex prædictis modis gratiæ, sed suapte natura possit à Deo creati impeccabilis, hoc est, sine libertate & potentia peccandi: in qua quidem questione varia fuere Scholasticorum placita, ex quibus duo in hoc capite referemus, ut sequenti viore sententiam exponamus.

Prima igitur opinio sit eorum, qui docent, posse produci creaturam rationalem, quæ sit suapte natura impeccabilis circa materiam virtutis, & finis naturalis: non tamen circa finem & materiam virtutis supernaturalis ordinis. Ita docuit Durandus in 2. distinctione 22. questione 1. imo angelos fortasse talis naturæ productos esse affirmat: id quod & ex ratione illius manifeste colligitur, & in 2. distinctione 6. quasi. 1. numero 16. aperte pronuntiat: cuius sententiam amplectuntur Gregorius in 2. distinctione 22. quasi. vltima. art. 1. principia, & Caietanus in hoc art. 8. Circa consequentiam aduertit Indicatio Ferrariensis 3. contra gentes cap. 109. h. Ratio vero Durandi, in quam coeferit Capreolus concedens quidquid ea contendit probare, est huiusmodi. Id, unde in creatura rationali nascitur peccatum, est defectus in intellectu vel erroris, vel inconsiderantia: sine hoc autem impossibile est esse defectum in voluntate, ut ex communis sensu Scholasticorum probabimus 1. 2. quasi. 77. art. 2. angelus autem adeo perspicax est intellectus, ut circa finem naturalem, & virtutem moralem eiusdem ordinis similem defectum habere nequeat: siquidem nec errorem, nec inconsiderantiam habere potest: ergo neque circa talem materiam potest peccare. Porro autem angelum non posse pati talem defectum in intellectu circa illa obiecta, probat Durandus. Quia si fieri inter corporea gradus constituuntur, ita debent constitui inter spiritualia, atque inter corporea aliquid est, quod in sua operatione non deficiat, nec deficere potest, sed tam in substantia, quam in operatione perfectum semper est, nempe creatura: ergo in spiritualibus debet esse aliqua eorum, nepe pure spiritualis, ut angelus, quæ in sua substantia, & operatione defectum pati non possit. Ceterum quamlibet creaturam & pure spiritalem circa finem suum supernaturalem, & circa virtutes illius ordinis deficere posse contraria ratione demonstrat. Quia circa hæc omnia potest procedere defectus in intellectu angelis, vel per errorem, vel per inconsiderantiam. Cuius enim huiusmodi intellectus.

S. Thom.

S. Thom.
D. Scotus.
Ricardus.
Armen.
Arid.
Carrifus.